

מאמר דעה

הקוד האתי החדש של "כאן" - הזדמנות להשבת האמון

19 בנובמבר 2017 | מאת: ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר

חוסר האמון בתקשורת נובע גם מידע רחב יותר שצבר הציבור בזכות הרשתות החברתיות וכלי תקשורת שהחלו לבקר אחד את השני. הקהל לא קונה יותר את האובייקטיביות ולכן, אם רוצים לשפר את אמון הציבור בתקשורת, הדרך לפעול היא ליצור שקיפות, אמינות וגיוון כפי שמציע הקוד האתי החדש של תאגיד השידור הציבורי.

בשבוע שעבר הביע עורך מקור ראשון, חגי סגל, ביקורת נוקבת על הקוד האתי החדש של תאגיד השידור הציבורי, שאומץ אך לאחרונה, ושאל מה קרה למסמך נקדי הישן והטוב ולאובייקטיביות הנדרשת משידור ציבורי. הואיל ועמדותי (בהתנדבות) בראש הצוות שחיבר את הקוד האתי, בו אני רואה שליחות והזדמנות לתיקון גדול ומתבקש, חשבתי שנכון לפרוש את ההשקפה המובעת בו.

מנתוני "מדד הדמוקרטיה הישראלית" עולה שתוך קצת למעלה מעשור רמת האמון הציבורי בתקשורת ירדה מבערך 50% לשפל של 25%. במבט שטחי, הנתונים מטרידים: התקשורת היא חומר המילוי המדביק את אבני הדמוקרטיה אלה לאלה, וחוסר אמון בה עשוי להיות מתורגם לפגיעה ביכולת לנהל הליך דמוקרטי תקין. מנגד, הדבר משקף דווקא את העובדה שהציבור הרחב יודע היום יותר מבעבר על המתרחש מאחורי הקלעים של התקשורת, הן בגלל הרשתות החברתיות שהפכו לאתרי ביקורת תקשורת ענקיים והן בגלל הנכונות של אמצעי תקשורת ממוסדים לבקר אלה את אלה. בקיצור, בגלל השקיפות – הציבור בישראל ובעולם מתפכח מהאתוס הרומנטי של אובייקטיביות עיתונאית.

בתוך הסביבה הזאת התבצע התהליך המורכב של הרפורמה בשידור הציבורי וכתובת קוד אתי שיהיה רלוונטי לגוף החדש ולציבור כולו. כדאי לזכור: כללי אתיקה עיתונאית מקצועית הם הבסיס הראשוני להבטחת אמון הציבור בתאגיד השידור. לא הפוליטיקאים והמחוקקים ידאגו לשמירת האמון – הרי עינינו הרואות עד כמה הם נמצאים בניגוד עניינים מובנה כשהם באים לטפל במי שאמורים לבקר אותם. האחריות על כך מוטלת, מקצועית ומוסרית, בראש ובראשונה על עיתונאי התאגיד עצמם, על המנהלים וגם על אנשי המועצה הציבורית שלו.

בעבר, התהדרה העיתונות בכך שאובייקטיביות בסיקור ובדיווח היא הערך העליון של עבודתה. מנסחי תקנוני אתיקה, כך נראה, חשבו שבאמת אפשר להבחין בכל מצב בין דעות לבין ידיעות. האם תפיסת היסוד הזאת מתאימה לעולם שבו הציבור כבר התחיל בתהליך הוצאת התקשורת מהארון? לעולם שבו הרשתות החברתיות, וגם אמצעי תקשורת מתחרים, לימדו אותו שאין אובייקטיביות ויש הרבה מאד אינטרסים לכל השחקנים? לעולם שבו הניסיון להציג את התקשורת כמתווך נטול הטיות (כולל אידאולוגיות) הוא ניסיון כושל מיסודו?

הציבור מבין היום שהטיות מובנות הן חלק אינטגרלי של העבודה העיתונאית, החל בבחירת הנושאים שיוסקרו, דרך התעדוף בסיקור, הטון בו נהגות מילים, וכלה בבחירת הדימויים החזותיים. הדבר הזה נכון גם ביחס לשידור הציבורי. העובדה שמדובר בכסף ציבורי ולא בכלי תקשורת פרטי אינה יכולה להפוך במחיר יד עיתונאים בשר ודם לסלעים חסרי הטיות. לכן, אם יש כוונה ליצור חוזה מחודש של אמון בין הציבור לבין השידור הציבורי, צריך להבין ששקיפות היא האובייקטיביות החדשה.

הקוד האתי החדש מתמקד, לפיכך, בחשיבות השקיפות העמוקה של התאגיד כלפי הציבור, המתבטאת בהקשרים מגוונים. בראש ובראשונה סברנו שהאיסור על הבעת דעה על ידי עיתונאים של התאגיד הוא ארכאי. אין זה אומר שהמצב הרצוי הוא הפיכת השידור לפובליציסטיקה רצופה, אך כשעיתונאי עושה כן בפרשנות בתוך תכנית אקטואליה או אפילו בהגישו תכנית מוזיקה, מוטב שילווח זאת בהבהרה כי מדובר בדעה אישית.

אין זה יישום השקיפות היחיד שקבענו. למשל, סברנו שציון מקור המידע לכל ידיעה – הוא כלל אתי בסיסי ולא רק עניין של קרדיט. קבענו שאם לא ניתן להביא בפני הציבור את מכלול המידע בעניין מסוים – אם מפני שעדיין לא אותר ואם בשל אילוצי זמן ומקום – יש לציין שהמידע אינו שלם. הצענו להנהיג שקיפות לגבי מדיניות של תיקוני טעויות והתנצלויות, ולגבי מסדי נתונים וסקרים. והחשוב ביותר, קבענו כי כעיקרון אתי – את האובייקטיביות המדומה צריכה להחליף גם תביעה בלתי מתפשרת לפלורליזם. הכוונה היא הן לגיוון אנושי וחברתי בתפקידי ההגשה והעריכה, והן למשרעת רחבה ומגוונת של מידע ושל דעות ולאזון הוגן בתכנים ובנושאים המוגשים לציבור. גם כאן נכנסת השקיפות: חובה על התאגיד לבצע ניטור מתמשך של שידוריו, לשקף בפני הציבור מיהם הנוכחים ומי הנפקדים, לבצע "מחקרי סנטימנט" שמטרתם להסביר כיצד מסוקרות פרשות ציבוריות חשובות ולפרסם אותם.

המנדט הציבורי שניתן לתאגיד הוא, כפי שכתב חגי סגל, "לתת דרור לזכות הביטוי הפוליטי של הציבורי על כל גווניו". אבל הוא לא יושג באמצעות השתקת עיתונאים, אלא באמצעות תהליך בריא של גיוון אנושי ותוכני. הוא לא יושג באמצעות הסתתרות מאחורי וילונות של אובייקטיביות, אלא באמצעות חשיפת הדעות והבטחה כי ישקפו מגוון רחב של הקשרים. כל זה ייקח זמן, כנראה קצת יותר מזה שחלק ממבקרי התאגיד מעניקים לו.

פורסם לראשונה במקור ראשון

תגיות:

רפורמות במדיה, שידור ציבורי, אתיקה, תקשורת, התוכנית להגנה על ערכים ומוסדות דמוקרטיים, התוכנית לדמוקרטיה בעידן המידע, המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

[לכל הנושאים](#)